

EPISTEMOLOGIA GEOGRAFIEI

REZUMAT

CUPRINS

CAPITOLUL I EPISTEMOLOGIA	6
1.1. ÎNTRE ȘTIINȚĂ ȘI CUNOAȘTERE	6
1.2. ISTORIA CUNOAȘTERII	15
1.3. SCURT ISTORIC AL GEOGRAFIEI	27
1.3.1. CUNOAȘTEREA GEOGRAFICĂ	33
1.4. CARACTERISTICILE EPISTEMOLOGIEI	39
1.4.1. RAMURĂ A METAȘTIINȚEI, FILOSOFIE A CUNOAȘTERII ȘTIINȚIFICE	39
1.4.2. LEGĂTURA EPISTEMOLOGIEI CU ALTE ȘTIINȚE	41
1.4.3. SPECIFICUL DEMERSULUI EPISTEMOLOGIC	43
1.4.4. IPOTEZA ÎN GEOGRAFIE	47
1.4.5. OBSERVAȚIA	47
1.4.6. EXPERIMENTUL	50
1.5. PROBLEMA ȘTIINȚIFICĂ	51
1.5.1. DESTINUL PROBLEMEI ȘTIINȚIFICE	51
1.6. LEGILE ȘTIINȚIFICE	53
1.6.1. DIVERSITATEA LEGILOR ȘTIINȚIFICE	54
1.7. TEORIA ȘTIINȚEI GEOGRAFICE	56
1.8. NEVOIA DE EPISTEMOLOGIE ÎN GEOGRAFIE	63
1.8.1. EPISTEMOLOGIA - MIJLOC DE EVALUARE ȘI RELANSARE A CUNOAȘTERII	63
1.8.2. ȘTIINȚĂ SAU FILOZOFIE ?	67

1.8.3. GEOGRAFIA - DOMENIU DE CUNOAȘTERE DESCHIS EPISTEMOLOGIEI	70
1.8.4. O NOUA ATITUDINE ÎN EPISTEMOLOGIA GEOGRAFIEI.....	74
1.8.4.1. NEVOIA DE SCHIMBARE ÎN GÂNDIREA GEOGRAFICĂ	74
1.8.5. RECONSTRUCȚIA GEOGRAFIEI	75
1.8.6. O NOUA ATITUDINE ÎN EPISTEMOLOGIA GEOGRAFIEI.....	77
1.9. EPISTEMOLOGIA GEOGRAFIEI ÎNTRE „DA” ȘI „NU”	81
1.10. EPISTEMOLOGIA GEOGRAFIEI SAU EPISTEMOLOGILE GEOGRAFILOR?	85
CAPITOLUL II – DRUMUL CRITIC AL EPISTEMOLOGIEI GEOGRAFICE.....	92
2.1. FRĂMÂNTĂRILE GEOGRAFIEI LA MIJLOCUL SEC. XX	92
2.1.1. GEOGRAFIA ANGLO-SAXONĂ.....	98
2.1.2. DEZVOLTAREA SOCIALĂ ȘI PRESIUNEA EI ASUPRA GEOGRAFIEI.....	99
2.2. “NOUA GEOGRAFIE”	102
2.2.1. “NOUA GEOGRAFIE” ÎN AMERICA DE NORD.....	102
2.2.2. “NOUA GEOGRAFIE” ÎN EUROPA DE NORD ȘI ÎN ZONA DE INFLUENȚĂ ANGLO – SAXONĂ	104
2.2.3. ASPECTE NECONVENȚIONALE ÎN CADRUL COMUNICĂRII GEOGRAFICE	107
2.2.4. GEOGRAFIA ÎN DECENIILE VII ȘI VIII ÎN SEC. XX.....	108
2.2.4.1.MARXISMUL ȘI INFLUENȚA SA ASUPRA GEOGRAFIEI	108
2.2.5 SITUAȚIA GEOGRAFIEI LA MIJLOCUL ANILOR 1980.....	110
2.2.6. MARILE DEZBATERI EPISTEMOLOGICE- ÎN GEOGRAFIA ANGLOFONĂ PÂNĂ LA MIJLOCUL ANILOR 1980	111
2.2.6.1. PREZENTAREA DIMENSIUNII UMANE ȘI CRITICE A GEOGRAFIEI	112
2.2.6.2. DE LA STRUCTURALISM LA STRUCTURAȚIONISM.....	113
2.2.6.3. DEZBATERILE EPISTEMOLOGICE ÎN GEOGRAFIA POSTMODERNISTĂ ȘI POSTCOLONIALISTĂ.....	115
2.2.6.4. MEDIUL UNIVERSITAR AMERICAN ȘI GEOGRAFIA.....	116
2.3. ÎNTRE MODERNISM ȘI POSTMODERNISM.....	118
2.3.1. IDENTITATEA SPAȚIULUI ȘI PROBLEMELE LUI TEORETICE	119
2.3.2. GEOGRAFIA NEGEOGRAFILOR ȘI APORTUL EI LA CUNOAȘTERE 	121
2.3.3. CARACTERUL ȘTIINȚIFIC AL METODELOR GEOGRAFICE, ÎNTRE ÎNDOIALĂ ȘI CONCRET	123

2.3.4. CARE SUNT RAPORTURILE DINTRE HARTĂ ȘI GEOGRAF?	125
2.3.4.1. HARTA, VECHĂ ÎNȘOȚITOARE A GEOGRAFIEI - O TEHNICĂ FOARTE VECHĂ	126
2.3.5. GEOGRAFIILE POSTCOLONIALE	127
2.3.6. IMPERIALISMUL ȘI GEOGRAFIA	128
2.3.7. LUMILE METISE ȘI GEOGRAFIA POSTCOLONIALĂ	129
2.3.8. ACCESUL PLURIDISCIPLINAR LA PEISAJ	130
2.4. INTERDISCIPLINARITATE ȘI MULTIDISCIPLINARITATE ÎN ȘTIINȚA GEOGRAFICĂ	132
2.4.1. NATURA DEZBATERILOR: DE LA O OPTICĂ DISCIPLINARĂ LA O PERSPECTIVĂ TRANSDISCIPLINARĂ	132
2.4.2. MULTIDISCIPLINARITATE ȘI INTERDISCIPLINARITATE	135
2.4.3. ETAPELE CERCETĂRII DE TIP INTERDISCIPLINAR ÎN ROMÂNIA	145
2.5. OBSEDANȚA PROBLEMĂ A DETERMINISMULUI ȘI DEMERSUL EPISTEMOLOGIC	157
2.5.1. CE ESTE DETERMINISMUL?	158
2.5.2. CARACTERUL ABSOLUT AL DETERMINISMULUI	159
2.5.3. PĂRERI DESPRE DETERMINISMUL NATURAL ÎN OPERA GEOGRAFILOR	160
2.5.4. „REPROȘ” ADUS GEOGRAFILOR	161
2.5.5. GEOGRAFI ȘI DETERMINISM	163
2.5.6. ANTIDETERMINISMUL NATURAL ÎN PREOCUPĂRILE GEOGRAFILOR	164
2.5.7. INTELIGENȚA ȘI CONSTRUCTIVISMUL DETERMINISMULUI	165
2.5.8. INTEGRAREA DETERMINANȚILOR FIZICI	165
2.6. GEOSISTEMUL	167
2.7. TIMPUL ÎN GEOGRAFIE	168
2.7.1. ISTORIE, SPAȚIU ȘI GEOGRAFIE	169
2.7.2. GEOGRAFIA DE F. BRAUDEL	169
2.7.3. DIACRONIC ȘI SINCRONIC	170
2.8. MODELUL ÎN GEOGRAFIE	171
2.9. SISTEMUL ÎN GEOGRAFIE	175
2.9.1. CE ESTE UN SISTEM SPAȚIAL	175
2.9.2. SISTEMICA DINAINTEA SISTEMICII	176
2.9.3. VIAȚA ȘI MOARTEA SISTEMELOR GEOGRAFICE	176
2.9.4. SISTEMOLIZE ȘI SISTEMOGENEZE	177
2.9.5. ATUURILE SISTEMICII	179
2.9.6. STRUCTURI ȘI SISTEME	180
2.9.7. POSIBILE CONCLUZII:	182

2.10. CAUZALITATEA ÎN GEOGRAFIE	186
2.10.1. CAUZALITĂȚI LINIARE	186
2.10.2. MULTICAUZALITATEA SAU CAUZALITATEA ADITIVĂ	187
2.10.3. LEGI ȘI AXIOME ALE GEOGRAFIEI	187
2.10.4. DE LA LEGE LA AXIOMĂ	189
2.11. DIN NOU DESPRE SPAȚIU.....	190
2.11.1. FAȚA ASCUNSĂ A SPAȚIULUI GEOGRAFIC	191
2.12. PRIORITĂȚI ȘI DISPUTE GEOGRAFICE	195
2.12.1. ATUURILE ȘI HANDICAPURILE GEOGRAFILOR.....	196
2.13. CANTITATIV ȘI CALITATIV ÎN GEOGRAFIE	198
2.13.1. CERCETAREA EFICIENTĂ	198
2.13.2. DIVERSIFICAREA METODOLOGICĂ	199
2.13.3. CANTITATIV ȘI CALITATIV	200
2.13.4. CREȘTEREA ÎN PUTERE A CUANTIFICĂRII.....	200
2.13.5. DIFICULTĂȚI ÎN GEOGRAFIA CANTITATIVĂ	202
2.13.6. DEMERSURI CANTITATIVE	203
2.14. SEMIOTICA SI CERCETAREA GEOGRAFICA	205
2.15. GEOGRAFIE SAU GEOGRAFII?	209
2.16. PARADIGMA ȘI PLURALITATEA CONFLICTUALĂ – PROGRES ÎN CUNOAȘTEREA GEOGRAFICĂ	210
2.16.1. NEVOIA DE PARADIGMĂ	210
2.16.2. REVOLUȚIILE ȘTIINȚIFICE GENERATOARE DE PARADIGME	211
2.16.3. O PARADIGMĂ ÎN CADRUL EVOLUȚIEI CUNOAȘTERII TREBUIE SCHIMBATĂ	212
2.16.4. REVOLUȚIILE ȘTIINȚIFICE ȘI NOUA GEOGRAFIE	213
2.16.5. PEISAJ ȘI TERIRORIU - NOI PARADIGME - CONCEPTII ȘTIINȚIFICE	214
2.17. IDENTITATEA GEOGRAFIEI.....	217
2.17.1. GEOGRAFIA SE ÎNVAȚĂ ÎN TEREN DAR ȘI ÎN LABORATOR.....	218
2.17.2. ESTE GEOGRAFIA O ȘTIINȚĂ INCLASABILĂ?.....	219
2.17.3. DESPRE GEOGRAFI.....	221
2.17.4. INCERTITUDINI TERMINOLOGICE?	222
 CAPITOLUL III EPISTEMOLOGIA ÎN PREOCUPĂRILE GEOGRAFILOR ROMÂNI.....	225
3.1. EVOLUȚIA GEOGRAFIEI ROMÂNEȘTI	225
3.1.1. PRECURSORI AI GEOGRAFIEI ROMÂNEȘTI.....	225
3.1.2. PERIOADA CLASICĂ A GEOGRAFIEI ROMÂNEȘTI	227

3.1.3. PERIOADA COMUNISTĂ A GEOGRAFIEI ROMÂNEȘTI	227
3.1.4. PREOCUPĂRI ACTUALE ÎN GEOGRAFIA ROMÂNEASCĂ.....	230
3.2. EPISTEMOLOGIA ÎN PREOCUPĂRILE GEOGRAFIILOR ROMÂNI.....	233
 CAPITOLUL IV DEMERSURI EPISTEMOLOGICE.....	 253
4.1. ANALIZA GEOFIZICULUI – REPERE EPISTEMOLOGICE	279
4.1.1. INTERPRETAREA CORECTĂ A EPISTEMOLOGIEI GEOGRAFIEI ÎN DEVENIREA CUNOAȘTERII GEOGRAFICE.....	279
4.2. REZULTATELE STUDIILOR EPISTEMOLOGICE – SURSE ALE DISCONTINUITĂȚILOR ÎN MODALITĂȚILE DE CONCEPERE A CERCETĂRILOR ȘTIINȚIFICE	286
4.3. CARACTERISTICI ALE EPISTEMOLOGIEI PROCESUAL -ORGANICE	288
 CAPITOLUL V O NOUĂ ATITUDINE ÎN EPISTEMOLOGIA GEOGRAFIEI	 291
5.1. EPISTEMOLOGIA PROCESUALĂ ȘI CERCETAREA GEOGRAFICĂ.....	300
 CAPITOLUL VI GEOGRAFIA ÎNTRE PREPARADIGMATIC ȘI PARADIGMATIC.....	 304
GEOGRAFIA ÎNTRE PREPARADIGMATIC ȘI PARADIGMATIC	304
 CAPITOLUL VII GEOGRAFIA DUPĂ EINSTEIN	 312
7.1. ÎNTRE MACRO COSMOS ȘI MICROCOSMOS	313
 BIBLIOGRAFIE	 349

Cuvinte cheie: epistemologie, geografie, procesualitate, preparadigma, paradigma

Fiecare dintre noi, am avut în timp interogații ontologice și gnoseologice, a căror răspuns ne-a întregit cunoașterea sau dimpotrivă ne-a sporit necunoașterea și nedumerirea. De multe ori, aceste interogații au fost greșit formulate, determinând un răspuns greșit, ceea ce a dus la o greșită înțelegere a obiectului sau domeniului supus interogării. Multitudinea interogațiilor și a răspunsurilor aferente a născut dezbateri permanente, de multe ori contradictorii. Acest proces a început în “zorii omenirii”, dar continuă și astăzi cu o altă eficiență, de la o etapă istorică, la alta.

Cunoașterea științifică, începută cu o oarecare rigurozitate a dus la compartimentarea cunoașterii în discipline, pentru a spori avantajele “descifrării” lumii, într-o competiție bine intenționată, dar inegală (unele științe au “explodat” pur și simplu, altele au avut o dezvoltare mai lentă, în funcție de comanda socială sau chiar de structura lor internă).

Capitolul I face o sinteză a ceea ce este epistemologia, demersul epistemologic și felul în care acesta poate acționa în geografie, subliniind faptul că în momentul de față geografia are nevoie de o decantare epistemologică.

În Capitolul II este prezentată evoluția geografiei, școli, metode, idei, concepte privite în mod critic, începând cu frământările geografiei de la mijlocul secolului trecut și până astăzi. Este tratat aici modernismul și postmodernismul geografic, modalități interdisciplinare și multidisciplinare existente în geografie, mult discutată problemă a determinismului, geosistemul, modelul, timpul, spațiul etc în geografie. Acest capitol nu are alt rol decât acela de a prezenta un tablou cât mai real despre fața geografiei în anumite momente și situații.

În contextul frământărilor mondiale de natură economică, socială, politică, științifică și de influență, geografia ca și celelalte științe trece pe un drum sinuos dictat de presiuni, interese, limite de cunoaștere, metode științifice.

Tot în acest capitol este surprinsă ciudata evoluție a geografiei, nefirească din cauza presiunii științelor sociale, a comenzilor sociale, a intereselor politice, economice și geostrategice.

Sunt subliniate de asemenea prioritățile și disputele geografice, semiotica și cercetarea geografică. La un moment dat putem concluziona că de fapt, geografia este fragmentată în mai multe geografii.

Elementul principal al discursului pe care îl avem fiind **geografia**, este firesc să îi urmărim evoluția în timp, punctând câteva dintre cele mai importante momente prin care trece.

Este demn de reținut faptul că încă din antichitate există descrieri ale teritoriului românesc de către învățații antici (Herodot, Strabon, Pilniu cel Bătrân, Ptolemeu etc), descrieri care continuă și în Evul Mediu timpuriu, căpătând o concretețe specială în perioada marilor descoperiri geografice din sec. XV.

Capitolul III surprinde preocupările geografilor romani pentru epistemologie, începând cu precursorii ai geografiei românești și până la preocupările actuale în geografia românească.

Epistemologia devine obligatoriu, în derularea activității de cercetare și cunoaștere științifică, un moment de scadență în care se fac socotelile, se evaluează pagubele și cheltuielile, se înlocuiesc piesele defecte din mecanism cu altele noi, se schimbă principii, se adaugă teorii, se fac prognoze, se fixează ținte, se evaluează viitoarele cheltuieli și posibilități și, mai ales, se propune aflarea adevărului științific și perfecționarea metodelor și conceptelor care să deservească acest scop.

Școala geografică românească a avut un ușor caracter mimetic, împrumutând din geografia mondială (americană, rusă, franceză, engleză), teorii, metode, concepte, ipoteze, legi etc.

În aceste condiții, nu putem vorbi despre o epistemologie geografică românească în adevăratul sens al cuvântului.

Putem însă vorbi despre o analizare, o contabilizare, o evaluare a geografiei românești, care ar putea să stea la baza unei reale și utile epistemologii. Spunem aceasta pentru că în momentul de față nu putem vorbi despre o epistemologie internă proprie geografiei, de aceea, epistemologia generală ar putea fi aplicată urmărindu-se înțelegerea complexă a cunoașterii științifice, cu ajutorul analizei directe, o analiză logică, formalizată a celei istorico-critice și experimental-genetice.

Explozia noilor științe tangente sau cu aplicabilitate în cunoașterea geografică, fiecare din ele funcționând cu mecanisme speciale (deci și cu o epistemologie specială), a fost desigur un impediment în crearea unei priviri "filosofice" particulare în știința geografică românească sau mondială.

Este surprinsa opera catorva geografi remarcabili preocupați și de partea teoretică a geografiei. Printre aceștia se detașează Simion Mehedinți, George Valsan, Vintila Mihailescu, Ioan Donisa, Alexandru Rosu, Ioan Mac, Danuț Petrea.

Încă o dată subliniez faptul că interesul meu pentru acest subiect a fost generat de numeroasele discuții pe care le-am avut cu doi oameni de excepție pe care îi socotesc „maestrii” mei. Este vorba de geograful prof. univ. dr. Ioan Mac și de epistemologul prof. univ. dr. Lucian Culda, doi cercetători care au domenii diferite de cercetare, dar care în teoriile lor se întâlnesc pe un palier superior în cunoașterea științifică unde au ajuns la foarte multe concluzii comune.

Rândurile care urmează nu sunt decât o timidă sinteză a discuțiilor amintite mai sus și care au avut ca temă geografiile și epistemologiile existente.

Profesorul I. Mac subliniază faptul că: „Am depășite mentalitatea conform căreia geografia este o știință pentru că are o metodă de cunoaștere, această fiind substituită de formularea și verificarea unor construcții logice, numite după caz modele, teorii sau paradigme. Astfel, geografia este o știință pentru că are o teorie proprie (M. Bunghe). Acele produse ale cercetării care folosesc la formularea de predicții verificabile despre realitate alcătuiesc **MODELE ȘTIINȚIFICE**, iar modelele nevalidate științific le consemnăm ca modele imaginare.

Orizonturile științifice contemporane sunt proiecții ale concepțiilor statornicite ca fundamentale dintre care subliniem: evoluționismul, structuralismul, esențialismul, relaționismul, environmentalismul, utilitarismul, funcționalismul și altele."

Epistemologia este o cercetare a valorii cunoasterii stiintifice a obiectivitatii si adevarului rezultatelor stiintei.

În momentul de față ea are o tendință tot mai evidentă de a se transforma dintr-o reflecție exterioară și ulterioară asupra științei, într-un moment esențial al elaborării faptului științific, transformare determinată de modificările fundamentale care au loc în știința momentului. Această stare a adus epistemologia în situația în care trebuie să-și pună la propriul ei nivel de reflecție și decizie, problemele validității și întemeierii demersurilor sale.

Dezvoltarea actuală a științei și implicit a cercetării cunoaște un dublu aspect, constructiv și reflexiv, tinzând dinăuntrul ei, în mod explicit, spre propria-i critică metodologică și gnoseologică.

Cunoașterea științifică actuală impune o "reconstrucție epistemologică", un "pluralism epistemologic" normal în condițiile existenței numeroaselor stări și particularități ale cunoașterii științifice.

Epistemologia furnizează științei nu numai probleme de rezolvat, ci îi sugerează și modalități de abordare și rezolvare a lor, găsind modalități practice de a folosi rezultatele cercetărilor științifice în mecanismul de cunoaștere.

Cunoașterea actuală are nevoie de o diversificare permanentă a canalelor de comunicare interdisciplinară, ceea ce duce treptat la o transformare a științelor disciplinare în științe interdisciplinare.

Se impune, de asemenea, reconstrucția logică a disciplinelor științifice, prin apariția la nivelul teoriilor fundamentale și a programelor fundamentale a unor perspective integrale, nereducționiste.

Obiectul cunoașterii "în sine" este un necunoscut de care ne apropiem dezvoltând cunoașterea științifică. Necazul este că noi tratăm "obiectul în sine" drept "obiectul pentru noi" și acesta este "obiectul" la care avem acces într-un context istoric, moment în care cunoașterea este receptată drept corectă.

"Obiectul pentru noi" devine domeniu de referință pentru cercetare, determinând și segmentul în care se execută studiul.

Din cercetare vor rezulta date care pot să confirme sau să nuanțeze "obiectul pentru noi", sau pot să infirme, rezultând modalități diferite de cunoaștere. Analiza consecințelor acestor canale diferite de cunoaștere este inegală deoarece anumite variante le scot pe celelalte din concurs. Diferența acestor rezultate ne obligă să renunțăm la unele în favoarea altora.

Abordarea epistemologică a acestei stări ne creează posibilitatea să creem variante comparative.

Preocupările geografilor trebuie să se diversifice și să exploateze noile mijloace pe care le pune la dispoziție tehnica.

Ea trebuie să descopere faptul că este o știință incompletă, care trebuie să-și completeze aria de cunoaștere cu noi segmente. De ce spun aceasta? Pentru că în momentul de față avem mijloace tehnice care permit studierea câmpurilor magnetice, energetice, bioenergetice și totuși Geografia și implicit Geomorfologia nu o fac.

Poate din cauza faptului că majoritatea celor care practică geografia nu sunt la nivelul unei cercetări adevărate, care ar permite o altă abordare a cunoașterii geografice.

Cunoașterea geografică actuală este limitată de simțuri și de traductorii lor (instrumentar, tehnică), fapt care ne aduce în situația în care nu avem certitudinea că am surprins intimitatea fenomenului, mai ales că realitatea este un cumul de "discreturi" dinamice.

Înțelegem realitatea într-un registru noezic (noezos gr. -simț), bazat pe simțuri, intuind doar că realitatea se întinde mult mai departe decât percepția noastră, undeva în enizic (enizos gr. -enigmă), unde nu îi putem ști limitele.

Conform "Teoriei suprastructurii", a regretatului academician Eugen Macovsky - **logica viului și a realității este alta decât cea aflată la îndemâna noastră.**

De aceea, cunoașterea va trebui să treacă dincolo de obișnuitele simțuri și să facă pasul într-o realitate cu elemente extraperceptive, paranormale, oricât de surprinzător și fantezist ar părea acest fapt.

Realitatea extrasenzorială sau paranormală se află acum, aici și noi nu o cunoaștem. Aceasta este o provocare pe care nu avem voie să o ratăm.

Deoarece cunoașterea teoretică nu e cumulativă, se cer a fi evaluate doar teoriile. Sunt utile și evaluări ale modalităților de interogare ce se conturează succesiv, în interiorul cărora se concep studiile teoretice.

Presiunile pentru evaluarea teoriilor fiind mai mari, lor li se acordă atenție mai mare. Trebuie să se contureze mai multe orizonturi de cercetare, să se conștientizeze particularitățile lor, să se sesizeze limite ale acestora și incompatibilități între ele pentru ca evaluarea lor să devină o problemă de studiu.

‘Apare o necesitate a evaluării orizonturilor epistemologice conturate întru identificarea interpretării capabile să funcționeze ca paradigmă, ca interpretare satisfăcătoare.’

Tot aici sunt prezentate cele trei perspective oferite de epistemologia procesuală.

Cercetarea epistemologică în stadiul procesual conține date care fac posibile reconstrucții în cercetarea geografică, astfel încât aceasta să producă unificări și să tindă să producă o explicație cuprinzătoare a posibilităților geografice de a se implica în interogarea unitară a geofizicului.

Analizele efectuate anterior, deși succinte, sunt suficiente pentru a ne pronunța asupra poziției epistemologiei, nu doar în procesele cognitive, dar și în procesarea geografică a informației și astfel, în cunoașterea geografică.

Analizele anterioare aduc în prim plan caracterul necesar al unor conexiuni dintre stadiul cercetărilor geografice și stadiul cercetărilor epistemologice ceea ce presupune și conexiuni dintre competența geografică și competența epistemologică a geografilor.

Când epistemologia se afla încă în stadiul filozofic, geografii au preluat informații atât din explicația empiristă a epistemologiei (îndeosebi geografii din spațiul social anglosaxon), din explicația raționalistă a epistemologiei (îndeosebi în spațiul social latin) și din explicația speculativă a epistemologiei (îndeosebi în spațiul social germanic). Astfel de particularizări ale cercetării geografice au avut și încă au ample consecințe.

De asemenea sunt subliniate caracteristicile epistemologiei procesual organice.

Concepția procesual-organică de cunoaștere face posibilă interogarea unitară a existenței geografice interpretată ca procesualitate, ca megaorganizare ce integrează ansamblul proceselor posibile, nu doar procesele actualizate succesiv până acum și accesibile unor genuri de interogări, în anumite orizonturi interpretative.

Explicația procesual-organică a Existenței și cea a existenței geofizicii pot fi folosite ca modele-cadru pentru explorarea acelei modalități de cunoaștere concepute pentru domenii existențiale cu alte proprietăți, care se dovedesc a fi reduționiste când sunt folosite pentru a explora megaorganizări ce sunt procesualități.

Prin identificarea și luarea în seamă a caracterului procesual al ființei umane și, ca urmare, a existenței sociale pe care oamenii o generează și întrețin, s-au conturat noi posibilități pentru interogarea “cunoașterii”.
OBIECTUL DE STUDIU SE APROPIE MAI MULT DE OBIECTUL ÎN SINE ȘI DEVINE POSIBILĂ INTEROGAREA PROBLEMATICII NUMITE DE SECOLE “CUNOAȘTERE” CA O COMPONENTĂ A CAPACITĂȚII SOCIALE DE PROCESARE A INFORMAȚIILOR.

Pe de altă parte, identificarea interpretorilor a făcut posibilă desprinderea de “studiul psihicului”, explorarea conexiunilor dintre bioprocesorii omului, interpretorii omului și sociointerpretori.

Ambele aspecte au făcut posibilă localizarea nuanțată a activității analitice în procesele care întrețin devenirea existenței sociale a oamenilor.
DACĂ INTERPRETAREA CONTURATĂ ESTE CEA SATISFĂCĂTOARE, EA POATE SĂ FUNCȚIONEZE CA PARADIGMĂ ÎN ACTIVITATEA ANALITICĂ.

In capitolul V este prezentata o noua atitudine in epistemologia geografiei bazata pe epistemologia procesual organica in interiorul careia localizez propriile studii.

1. – aceasta face posibilă identificarea corectă a **Obiectului în Sine** care poate să armonizeze studiile geografice elaborate în diferite orizonturi epistemologice; am în vedere existența geofizică-megaexistența.

2. – localizând propria analiză în epistemologia procesuală, devine posibilă centrarea studiilor pe procesele care caracterizează evoluția studiilor geografice încât să se poată identifica tendințele pe care **Obiectul în Sine – Geofizicul** – le induce cu necesitate în evoluția cercetării geografice teoretice.

Aceste premise decurg cu necesitate din epistemologia procesuală, dar nu se pot deduce nici din abordarea determinist-cauzală, nici din abordarea sistemică sau interacționistă.

Opțiunile epistemologice la care m-am referit au facut posibile analize într-o evaluare a contribuțiilor epistemologice la dezvoltarea cunoașterii geografice.

În cadrul geografiei, demersul epistemologic este strâns legat de orizontul pe care se află geograful respectiv și de posibilitățile sale cognitive.

Analizele anterioare aduc în prim plan caracterul necesar al unor conexiuni dintre stadiul cercetărilor geografice și stadiul cercetărilor epistemologice ceea ce presupune și conexiuni dintre competența geografică și competența epistemologică a geografilor.

Când epistemologia se afla încă în stadiul filozofic geografii au preluat informații atât din explicația empiristă a epistemologiei (îndeosebi geografii din spațiul social anglosaxon), din explicația raționalistă a epistemologiei (îndeosebi în spatiul social latin) și din explicația speculativa a

epistemologiei (îndeosebi în spațiul social germanic). Astfel de particularizări ale cercetării geografice au avut și au ample consecințe.

Pe măsura ce în epistemologie s-au dezvoltat abordările epistemologice, ele au devenit sisteme de referință și pentru anumiți geografi; în acest fel și în cercetarea geografică au putut să apară abordări noi, care tind să înlocuiască abordările pe care le-au făcut posibile studiile epistemologice de natură filozofică.

Situarea pe poziții epistemologice procesuale deschide cale spre ample reconsiderări în cercetarea geografică.

Studiile geografice sunt orientate îngust atunci când nu se consideră a fi contribuții la explicarea unitară a geofizicului.

În cazul geografiei, o revoluție științifică nu ar duce la schimbarea paradigmei (paradigmelor), ci la stabilirea unei paradigme capabile să producă o acțiune de reconstrucție a geografiei, în care să fie reconstruite modelele, instrumentele, obiectivele și mai ales limbajele capabile să relateze cercetările și cunoașterea geografică fără pierderi și fără deformări de sens.

S-ar realiza trecerea pe un nou orizont de cunoaștere și interpretare, ar avea loc o convertire a geografilor la o cunoaștere normală a obiectului de studiu și renunțarea la cunoașterea îngustă din interiorul disciplinelor care alcătuiesc geografia. Această trecere nu trebuie să fie una forțată, pentru că este greu de crezut că toți geografilor vor renunța la practicile de o viață și la orizontul științific în care s-au format și în care activează, pentru a îmbrățișa ceva nou, o nouă „tradiție”.

În momentul apariției ei pentru geografie, o paradigmă ar fi extrem de limitată ca „amploare și precizie” și își va câștiga statutul de paradigmă atunci când va reuși să rezolve problemele acute ale geografiei mai bine decât alternativele ei. O paradigmă se naște greu și trebuie întreținută cu tenacitate și migală de către cei care o propun și mai ales de cei care o înțeleg și acceptă.

Apariția unei paradigme în geografie ar propune o structură paradigmatică inedită, care nu ar trebui să repete anterioarele propuneri.

De ce este nevoie de o paradigmă funcțională în geografie? Pentru că atunci când ar fi acceptată o paradigmă geografii obțin un criteriu care le permite să aleagă acele probleme la care paradigma (dacă este acceptată) are soluții.

Spuneam mai devreme că în evoluția ei, geografia, a ratat câteva „puncte de cotitură” (ca să-l cităm pe Fritjof Capra), puncte în care, dacă ar fi avut o evoluție firească, ar fi trebuit să-și schimbe drumul „agresat” de științele umane, presiunea economică și militară, setea continuă de noi resurse a industriilor.

Desigur un prim moment ar fi putut fi Einstein și **Teoria Relativității**, moment în care geografia avea la îndemână în demersurile sale „timpul”. Abia atunci obiectul de studiu devenea cu adevărat **OBIECT** și geografia ar fi putut deveni **GEOFIZIC**.

A urmat apoi „Teoria Cuantelor”, „Rețeaua Schumman”, „Rețeaua Hartman” și un lung drum până la „Teoria Stringurilor” sau „BOOTSTRAP-ul” lui Geoffrey Chew.

Dezvoltarea accelerată a științei și a teoriilor științifice a influențat relativ puțin geografia. Geograful a privit cu atenție în jurul său, a mai ridicat din când în când ochii la cer, dar foarte rar s-a uitat la picioare, în ideea de a pătrunde până la cărămida primordială a obiectului lui de studiu, microcosmosul, locul în care în viitor ar putea fi identificată **ADEVĂRATA PARADIGMĂ A GEOGRAFIEI**.

Când spun asta, gândesc desigur la „cheramidion” cărămida atomică sau subatomică element care alcătuiește „obiectul în sine” pe care îl studiază geografia ca întreg sau secvențial prin disciplinele sale.

Sunt multe ipoteze, teorii, concepte de care, geografia, lovindu-se, ar trebui să ricoșeze, mai mult sau mai puțin, schimbându-și direcția.

Lucrarea este utilă datorită faptului că deschide noi perspective de abordare teoretică a geografiei, prin demersurile epistemologice, care fac posibilă o relansare a cunoașterii geografice.